

A Margit-körut 29-től a Fortuna-utca 21-ig.

Margit-körut 29.

Karcsu bérpaloták között mintegy három évszázad óta szerénykedik ez a földszintes házacska. Közelről kell ablakaival szembeállni, hogy megláthassuk horribilis értékeit. Középpütt, az ódon kapu felett egy emelettel magasabb a házderék. Beillenék vén óratoronynak. A tetőzet alatt a hit ősi jelképe, a jezsuita-stilű építkezés koronája, az Isten Báránya, barokk-diszitisbe foglalt istenszem felett. Jobbról és balról vad farkasok akarják megrohanni a bárányt, amely azonban védetten pihen kiugró emelvényén. Különös, régesrégii kőfaragványok ezek az alakok.

Az ablakokat empire rácsozat fedi. Ezek a rácsok a régi magyar ötvösművészet remekei. Számtalan fotográfia örökölte már meg minden vonalukat, becses mintákként szerepelnek építészeti, kézműves, mérnöki és régiség-tudományos kötetekben. A kapuboltozat tetejéről jámbor ökörfej bámul az utcára. Jelképezni igyekszik, hogy ez a történelmi nevezetességű vén épület valamikor mészáros-ember birtokában is volt.

Ez a csendes, de már az első tekintetre is különös képet nyújtó ház a magyar szabaddávágás egyik legkülönösebb mozgalmának tanuja. Itt tartották az első magyar „jakobinusok” — Martinovichék lángelkű társasága — titkos összejöveteleiket. Ebben a házban dübörögtek a császár darabontjainak durva léptei és innét cipelték az osztrákok bakó alá Lackovics kapitány urat, aki társaival együtt a Vérmezőn dolgozó, pirosnadrágos, parókás bakó előtt hajtott utoljára térdet.

Évtizedek hosszú sora áll őrt a Margit-körut hajlásánál. Régi multat kereső magyarok sokszor sétálnak be a 29-es szám udvarára, hogy körülnézzenek ott, ahol Martinovich szelleme bolyong. És társaságáé, akik azért haltak vértanuhalált, mert le akarták rázni az osztrák láncot Magyarországra. Az udvaron árváló háromtörzsű, legendás, aggastyán eperfa még ma is a Martinovich-féle összeesküvésről beszél... Mesélhet is, hisz tanuja volt...

A bécsi fodrásznő felfésüli a titkokat...

Ejféltre hajlik az idő, alszanak Budavár őrei. Lackovics kapitány urnak, ha ébren örködnek is az osztrák posztok, akkor is szabad a járás-kelesporoszkálás. Fekete ménjén leereszkedik a Szent János-kórház melletti temető alá, majd vágtaiba viszi ménje egy ragyogó szépségű leányhoz. A leány ott lakik a Duna közelében, a báránys házában. Régóta várja már. Felnyilik a tölgyfakapu, beugrat rajta a kapitány.

— Itt vannak már Martinovich uramék?

— Itt vannak, szerelmetes vitézem!

Holdfénykévék világítják meg a hatalmas udvart. Hosszu négyszögbe árnyalnak a ház belső épületei. Egy kis kápolnaszerű teremben — ma is laknak boltivei alatt — már együtt ülnek Martinovichék. Tűz lobban a tekintetükből, a szavuk csattogó ostor.

— Bécset meg kell rontani!

Kazinczy nyelven beszélnek. (Kazinczy ezért a nyelvért soká volt sápadt lakosa az osztrák igazságszolgáltatás remekének: Kufsteinnak.)

Valaki kopog az ablakon...

Lackovics kapitány ur felpattan. Kitekint. Ott áll a leány az ablak alatt, a leány, akit szeret. Engedelmet kér és kisurran. Hosszu-hosszu csókkal kell megváltani a neheztelést, amiért ilyen soká „tanácskodott”. A leány faggatja. Telnek az órák. A fekete-köpenyes Martinovichék már eltűntek a kolostor felé vivő kijáraton, csak ők ketten susognak még a hajnalodásban. A vén, háromtörzsű eperfa alatt. Lackovics kapitány nem tud ellenállni a kérdegetésnek, megszegi esküt tett szavát és szerelmese előtt felfedi a nagy, forradalmi titkot.

Az asszonyszivre könnyebb lakatot tenni, mint a szájra.

A szépséges, koronásfürtű, naiv leány alig várja a reggelt, könnyelműen, mert mindig a kapitányáról beszél, elmondja a bécsi fodrásznőnek — milyen titkos szervezetben dolgozik az ő daliás Lackovicsa. „Frau Wien” idegesen rakja csokorba a leány dudáját és délre — már ott ül a policájok között a Várban. Nagy igyekezettel számol be mindenről, amit a leánytól hallott.

Lackovics kapitány ur aznap este hiába nyergeltetett lovat. Megvasalták, szuronyok között poroszkáltatták fel — Bécsbe. Két hónap múlva hozták vissza Budára, ítelt felette a császár. És Martinovichék felett is... Május egyik vérvörös hajnalán, mit sem tudva arról, ki lehetett árulója, utolsó sóhaját küldte az isten-báránys házába. Aztán lesujtott a villogó bárd és kettészelte azt az izmos, büszke nyakat, amely karakterisztikus, nyílt tekintetű, híres szép fejet hordozott. Egy vérsugár s a büszke főben holtan rogytak össze a jakobinus gondolatok...

A háromtörzsű eperfa alatt.

A Margit-körut 29. számú aggastyán ház udvarán ott terebélyesedik ma is Martinovich kedvenc eperfája. Dacol az idővel. Óriáskigyókként nyulnak szét közvetlen a kövezet fölött vaskos törzsei. A fő-törzs kettéhasadt. Szép, belső deréklap feketedik a közepén; a háziak ide rakják a cserépbe ültetett muskátlikat.

— Martinovich vértanu szelleme — beszél egy értelmes, kedves öreg anyóka, aki régi lakója a háznak — sokszor van itt jelen, kérem. De azt csak mi értjük, öreg magyar szívek... Baglyok de sokszor huhognak ezen a fán. Innét szállanak rá a templomtoronyból. Történelmi fa ez, kérem, négyszer annyi idős, mint én, pedig már felettem is elkelepett 74-szer a husvét...

Azt mondja a házmester, hogy fantasztikus öszszegeket ígértek már a házért, de különösen az utcai ablakokat díszítő empire rácsozatért. A gróf Széchenyi-család egy évtizeden át alkudott rá, de régi tulajdonosa, Oefner Ferenc „budai híres ügyvéd” semmi kincsért sem akar megválni tőle.

— Hol lakott Oefner ügyvéd ur?

— A Várban. Fortuna-utca 21...

Amikor még faragványok voltak házszámok helyett...

Fortuna-utca 21. Ez a ház sem fiatalabb a „jakobinus-tanyánál”. Leanderes udvar, régi, várbeli családok lakják. Alacsony, kőboltozatokkal zárt, recsegő